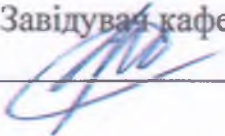

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра всесвітньої історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри всесвітньої історії

Валерій СТЕПАНКОВ

26 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО НОВОЇ ТА НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
ЄВРОПИ І АМЕРИКИ

для підготовки здобувачів **першого (бакалаврського) рівня** вищої освіти
за освітньо-професійною програмою **Історія**
за спеціальністю **032 Історія та археологія**
галузі знань **03 Гуманітарні науки**

мова навчання **українська**

2024-2025 навчальний рік

Розробники програми:

Іван БОРОВЕЦЬ, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії.

Ухвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол № 10 від 26 серпня 2024 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

Сергій СИДОРУК

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Метою викладання полягає у засвоєнні студентами систематизованих і перевічених практикою знань про історичне джерелознавство, його предмет, структуру і місце в історичній науці, а також опанування джерелознавчою практикою.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	4
Семестр вивчення	8
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	48
Лекційні заняття	26
Практичні заняття	-
Семінарські заняття	22
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	72
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни *обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.*

4. Передумови для вивчення дисципліни. Вивчення навчальної дисципліни передбачає базові знання у студентів, з дисциплін «Історія античності», «Історія середніх віків», «Вступ до спеціальності», «Основи наукових досліджень», «Історія України».

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосовування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК 02. Здатність до пошуку та налізу інформації з різних джерел.

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК 04. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.</p> <p>СК 05. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні та картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т.п.).</p> <p>СК 12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.</p> <p>СК 14. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні та картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т.п.).</p>
---	---

6. Програмні результати навчання:

ПРН 05. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

7. Методи навчання: Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернет-публікаціями та матеріалами вебсайтів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання.

8. Засоби діагностики результатів навчання: опитування, тести, самостійна робота, співбесіда, модульна контрольна робота, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекційні заняття	семінарські заняття	самостійна робота
Тема 1. Становлення джерелознавства як окремої галузі історичної науки. Етапи джерелознавчого аналізу	8	4		4
Тема 2. Дипломатичні документи при вивченні нової та новітньої історії Європи та Америки	10	2	4	4
Тема 3. Мемуарні джерела при вивченні всесвітньої історії	10	2	4	4
Тема 4. Періодична преса	10	2	2	6
Тема 5. Зображальні та фонічні джерела при вивченні нової та новітньої історії Європи та Америки	10	2	2	6
Тема 6. Діловодна документація як історичне джерело	8	2		6
Тема 7. Судово-слідчі матеріали періоду нової та новітньої історії	10	2	2	6
Тема 8. Законодавчі акти як історичне джерело	10	2	2	6
Тема 9. Парламентські документи при вивченні всесвітньої історії	6	2		4
Тема 10. Документація політичних партій і громадських організацій	6		2	4
Тема 11. Статистичні матеріали у дослідженнях з всесвітньої історії	8	2		6
Тема 12. Епістолярні матеріали при вивченні всесвітньої історії	8	2		6
Тема 13. Публіцистичні твори при вивченні нової та новітньої історії Європи та Америки	6		2	4
Тема 14. Художня література як історичне джерело	10	2	2	6
Разом годин	120	26	22	72

10.Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного

зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні питань семінарського заняття, виконанні аналітичних завдань. Самостійна робота оцінюється під час співбесіди. Форма модульного контролю: модульна контрольна робота. Формою підсумкового контролю є екзамен.

11.Критерії оцінювання результатів навчання

Досягнення здобувачів вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою.

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40 балів	100 балів
20 балів	30 балів	10 балів		

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може

		самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях,

		вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Задля узгодження 100-бальної та 12-бальної шкали оцінювання студентських досягнень на практичних заняттях, тобто поточного контролю, застосовується наступна формула обрахунку-переведення балів:

$$(x \times 0,05 + 0,4) \times y = z$$

В даній формулі:

x – середній бал досягнень конкретного студента, який вираховується з отриманих ним на практичних заняттях оцінок за 12-бальною шкалою;

y – вагові бали поточного контролю;

z – бали досягнень конкретного студента під час поточного контролю.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»
URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання навчальних досягнень студентів за виконання індивідуальних завдань у письмовій формі за пропонованими темами джерелознавчого аналізу (здобувачі також може запропонувати свою тему). Технічні вимоги до оформлення: Обсяг – 7-10 друкованих сторінок аркушу формату А4 (14 шрифт, 1,5 інтервал, 30 рядків на сторінці); рукопис – 10-15 сторінок. Виконання має супроводжуватися посиланнями текст аналізованого джерела.

Має бути дотримана етапність джерелознавчого аналізу документа.

Критерії оцінювання:

1-2 бали – дотримання технічних вимог до оформлення.

1-2 бали – оцінка актуальності обраного для аналізу джерела.

1-4 бали – оцінка основного змісту на логічність, зв'язність сюжетів, наявність авторських роздумів, аналіз, дотримана етапності джерелознавчого аналізу документа.

1-2 бали – оцінка якості аналітичності висновків, їх повнота та глибина, важливість практичного значення джерела.

Мінімальна оцінка зарахування даного виду навчальної роботи – **6 балів.**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Нарахування балів у відповідності з рівнем складності завдань МКР відбувається таким чином:

Рівень 1 – завдання на вибір правильної відповіді з чотирьох запропонованих, оцінюється в 1 бал;

Рівень 2 – завдання на пояснення значення терміну оцінюється в 1-3 бали;

Рівень 3 – завдання 5, 6 оцінюється в 1-5 балів, а завдання 7 (практичне завдання) – максимум у 12 балів.

Робота зараховується, якщо кількість набраних балів за всі рівні складності загалом **не менша 18.**

Екзамен (40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не

виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/vie_w).

Екзамен проводиться у формі усного або письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з трьох питань.

Відповіді на питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 36-40 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 30-35 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 24-29 б.	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки

академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

12. Політика курсу.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка».

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Неформальна та інформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка

результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Положенням про результати навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти».

URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3v-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

13. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_z/view).

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

15. Рекомендована література

Основна

1. Копилов С.А. Джерелознавство нової і новітньої історії країн Європи та Америки: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2007. 47 с.
2. Історичне джерелознавство: Підручник / Я.С.Калакура, І.Н.Войцехівська, С.Ф.Павленко та ін. К., 2002. 416 с.
3. Дашкевич Я. Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни: Збірник праць / Я. Дашкевич; упоряд.: Андрій Гречило, Мирон Капраль, Андрій Фелонюк; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. Г. Грушевського, Львів, від-ня. Л.: Піраміда, 2011. 765 с.
4. Методичні вказівки до самостійного вивчення та практичних занять із навчальної дисципліни «Сучасне вітчизняне і світове джерелознавство» (для аспірантів та здобувачів денної і заочної форм навчання галузі знань 03 – Гуманітарні науки спеціальності 032 – Історія та археологія) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. М. С. Лисенко. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 38 с.
5. Міронова І. С. Історичне джерелознавство та українська археографія: спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії: навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 208 с.

Допоміжна

1. Бездрабко В.В. Ганс Гайнріх Боомс і теорія експертизи цінності документів. *Сумський історико-архівний журнал*. XXXII. 2019.
2. Бездрабко В.В. До історії методики досліджень історичних джерел у другій половині ХХ ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Том 19. Кам'янець-Подільський, 2009.
3. Боровець І. І. Словацькі джерела про безпекову ситуацію у Східній Словаччині навесні-влітку 1944 р. *Архівістика: теорія, методика, практика*: матеріали Третьої всеукраїнської науково-практичної конференції (22-23 квітня 2023 р., м. Кам'янець-Подільський) [Електронний ресурс] / [ред. кол.: С. А. Копилов (гол. редкол.), А. В. Хромов (заст. голови), та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 36-41.
4. Боровець І., Віднянський С., Лисенко О. Джерелознавчі зацікавлення у науковій творчості професора Сергія Копилова (до 60-річчя від дня народження). *Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи: збірник наукових праць* / [редкол.: В.С. Степанков (головн. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Випуск 11: На пошану доктора історичних наук, професора С. А. Копилова. С. 9-46.

5. Боровець І.І. Вояк трьох режимів (спогади словацького офіцера Ладіслава Станіслава). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 22. С. 5-7.
6. Газін В.В. Щоденик Кипріяна Павла Бжостовського, як джерело з історії московсько-польських мирних переговорів у Вільно 1656 р. *Вісник Кам'янець-подільського національного університету імені Івана Огієнка*: історичні науки. Кам'янець-Подільський. Випуск 9. 2016.
7. Давлетов О.Р. Пошуки відповіді на питання «Чому я став нацистом?»: маловідомі матеріали соціологічного опитування 1934 р. На теренах Третього рейху. *Проблеми всесвітньої історії*. 2019. № 1(7).
8. Калакура Я. Класифікація джерел із всесвітньої історії як дослідницький метод. *Україна – Європа – Світ*. Випуск 15. 2015.
9. Копилов С.А. Епістолярії вчених-істориків як історіографічне джерело. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Том 18. Кам'янець-Подільський, 2008.
10. Копилов С., Паур І. Кам'янець-Подільський на поштових листівках кінця ХІХ – очатку ХХ ст.: історико-іконографічне дослідження. Кам'янець-Подільський, 2019.
11. Кравчук О. М. Постать Т. Г. Масарика у висвітленні української радянської преси 1920-1930-х рр. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта*: наук. зб. Кам'янець-Подільський. Серія, Історична (2017) . Вип. 13.
12. Лавренко В. С., Ткаченко М. М. Образи «ворога» очима військовополонених часів Першої світової війни (за спогадами Ю. І. Кірша та Е. Е. Двінгера). *Сучасні дослідження з німецької історії*: зб. наук. пр. Дніпро, 2018.
13. Лісовий І. Розвиток фотографічних технологій у ХХ ст. *Історія в рідній школі*. 2017. №6.
14. Михайлюк М. Щоденникові записи Віктора Клемперера як джерело для дослідження особливостей антисемітської політики в нацистській Німеччині. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. зб. наук. пр.* Київ. 2016. Вип. 25.
15. Солошенко В. Арт-діяльність Гільдебранда Гурлітта як віддзеркалення епохи націонал-соціалізму. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2019. Вип. 28.

Рекомендовані джерела інформації

Сайт Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України. URL: <http://archeos.org.ua>
Сайт Інституту історії України. URL: <http://history.org.ua/>